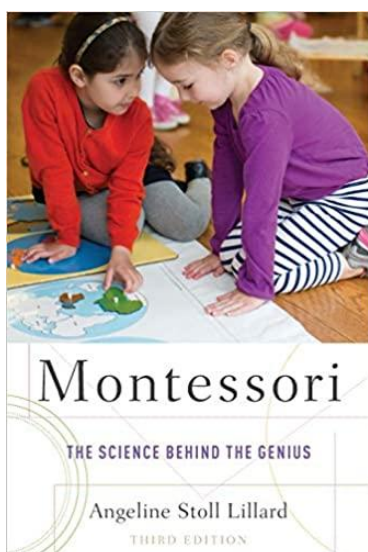

BIBΛΙΟ παρουσιάσεις

Angeline Stoll Lillard,

Montessori: The science behind the genius

Oxford University Press, Oxford, 2005, σελ. 224

Το βιβλίο είναι μια προσπάθεια της Angeline Lillard να εξετάσει συστηματικά

τη βιβλιογραφία της έρευνας στην αναπτυξιακή ψυχολογία για να αξιολογήσει ορισμένες από τις κεντρικές αρχές της θεωρίας και της πρακτικής της Μοντεσσοριανής εκπαίδευσης. Επειδή η συνεισφορά της Μοντεσσόρι συχνά υποτιμάται από τους εκπαιδευτικούς και τους ψυχολόγους, απαιτείται σίγουρα μια νέα και προσεκτική αξιολόγηση της.

Η Lillard στο βιβλίο αυτό αφιερώνει ένα κεφάλαιο σε καθεμία από τις οκτώ, κατά τη άποψη της, κεντρικές ιδέες της Μοντεσσοριανής εκπαίδευσης, συνοψίζοντας στην αρχή κάθε κεφαλαίου μερικές βασικές ερευνητικές διαπιστώσεις που υποστηρίζουν την κάθε ιδέα και αναλύοντας στη συνέχεια

πώς η ιδέα ενσωματώνεται στην πρακτική της Μοντεσσοριανής εκπαίδευσης. Με αυτόν τον τρόπο, αντιπαραβάλλει τη φιλοσοφία και τις μεθόδους της Μοντεσσοριανής εκπαίδευσης με αυτό που αναφέρει ως «παραδοσιακή εκπαίδευση».

Η πρώτη ιδέα είναι ότι η κίνηση και η νόηση είναι στενά αλληλένδετες και ότι η σωματική κίνηση μπορεί να ενισχύσει τη σκέψη και τη μάθηση. Η συγγραφέας υποστηρίζει αυτήν την ιδέα με ερευνητικά δεδομένα για τις κινήσεις των βρεφών και τις συσχετίσεις τους με την ανάπτυξη της νόησης τους, που δείχνουν ότι οι νοητικές αναπαραστάσεις και διεργασίες, η ανάπτυξη της μνήμης και η αντιληπτική διάκριση αντικειμένων και προσώπων στο χώρο βελτιώνονται σε συνάρτηση με την κινητικότητα τους. Αυτή η ιδέα συσχέτισης της κίνησης με τη νόηση υλοποιείται σε μερικά από τα πιο γνωστά στοιχεία του Μοντεσσοριανού προγράμματος εκπαίδευσης. Ειδικότερα, με τις ασκήσεις πρακτικής ζωής και τους χειρισμούς των διδακτικών υλικών

(π.χ. κύβου, σκάλες, ράβδοι και κύλινδροι). Η περιγραφή των υλικών και των δραστηριοτήτων αυτών είναι αρκετά πλούσια και συμπληρώνεται από λεπτομερή παραδείγματα, τα οποία επιτρέπει σε κάποιον να κατανοήσει πλήρως τις Μοντεσσοριανές μεθόδους και τους λόγους της αποτελεσματικότητάς τους.

Οι επόμενες τρεις ιδέες αφορούν ζητήματα παρακίνησης των παιδιών για μάθηση: Η δεύτερη ιδέα αναφέρεται στους όρους συγκέντρωσης των παιδιών σε μια δραστηριότητα και στην ικανοποίησή τους από τη μαθησιακή διαδικασία. Τρίτη ιδέα είναι το προσωπικό ενδιαφέρον ενισχύει τη μάθηση σε ένα πλαίσιο όπου τα ενδιαφέροντα βασίζονται στην προηγούμενη γνώση και στις ερωτήσεις των ίδιων των παιδιών και τέταρτη ιδέα είναι ότι οι εξωτερικές ανταμοιβές επηρεάζουν αρνητικά τα μακροπρόθεσμα κίνητρα και τη μάθηση. η συγγραφέας συγκεντρώνει άφθονα στοιχεία για αυτές τις αρχές από πολλά παραδείγματα εκπαιδευτικής έρευνας και έρευνας της γνωστικής ψυχολογίας.

Η Πέμπτη ιδέα της Μοντεσσοριανής αγωγής, κατά την Lillard, αφορά στη συνεργατική μάθηση των παιδιών μεταξύ τους. Η ιδέα αυτή συγκεντρώνει ισχυρή υποστήριξη από τα ερευνητικά δεδομένα. Υπάρχει μια διαδομένη αντίληψη (στην πραγματικότητα, λανθασμένη, όπως αποδεικνύεται) ότι η Μοντεσσοριανή εκπαίδευση ενισχύει την ατομική εργασία των παιδιών.

Η λεπτομερής επισκόπηση των ερευνών για τη συνεργατική μάθηση, που παρουσιάζει η συγγραφέας, προσφέρει μια πλήρη εικόνα των πολλών ερευνητικών διαπιστώσεων με τους οποίους έχει αποδειχθεί ότι τα παιδιά μαθαίνουν από τα άλλα παιδιά μέσω της παρατήρησης, της μίμησης, της διδασκαλίας

της συνεργατικής εργασίας σε μικρές ομάδες. Η Μοντεσσοριανή εκπαίδευση υποστηρίζει τη συνεργασία μεταξύ των παιδιών μέσα από την οργανωτική δομή των σχολικών τάξεων, οι οποίες περιλαμβάνουν παιδιά τριετών ηλικιακών ομάδων και προκαλούν έτσι έμμεσα τη διδασκαλία των μεγαλύτερων στα μικρότερα παιδιά) δημιουργώντας παράλληλα τους όρους συνεργασίας μεταξύ των παιδιών.

Η έκτη ιδέα είναι ότι η μάθηση που εντάσσεται σε πλαίσια που έχουν νόημα για τα παιδιά είναι πιο αποτελεσματική από τη μάθηση η οποία αναφέρεται σε αφηρημένα πλαίσια. Αυτή η αρχή φαίνεται σχεδόν αυτονόητη, αλλά στη Μοντεσσοριανή εκπαίδευση εφαρμόζεται με ιδιαίτερη σχολαστικότητα. Η αλληλουχία των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του Μοντεσσοριανού σχολείου διασφαλίζει ότι οι νέες γνώσεις βασίζονται συστηματικά στις ήδη αποκτημένες από τα παιδιά γνώσεις, ενώ το περιεχόμενο τους επιδιώκει να προκαλέσει την περιέργεια των παιδιών και να συνδέσει τις δραστηριότητες του σχολείου με τον πραγματικό κόσμο, ώστε η μάθηση να είναι ουσιαστική.

Η έβδομη ιδέα υποστηρίζει ότι η υποστηρικτική και ανοιχτή στις ευαισθησίες των παιδιών διδασκαλία οδηγεί στην αποτελεσματική μάθηση. Όπως και η πέμπτη ιδέα και αυτή αναφέρεται στο κοινωνικό σύστημα που οικοδομείται στην τάξη και υποστηρίζεται από πλήθος ερευνητικών διαπιστώσεων για την κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Στις ιδέες αυτές, όπως εφαρμόζονται στο Μοντεσσοριανό σχολείο, αποδίδεται η δυνατότητα του να προάγει την ανάπτυξη και την ευημερία των παιδιών, όπως φαίνεται από τις ερευνητικές διαπιστώσεις που παραθέτει η συγγραφέας του βιβλίου.

Η όγδοη ιδέα είναι θεμελιώδης για το Μοντεσσοριανό σύστημα εκπαίδευσης και υποστηρίζει ότι η τάξη στο περιβάλλον του παιδιού υποστηρίζει και αναπτύσσει τη νοητική του συγκρότηση. Αυτή η ιδέα περιλαμβάνει, σύμφωνα με τη συγγραφέα τέσσερα είδη τάξης: χρονική τάξη, χωρική τάξη, έλεγχο του θορύβου και συστηματική εκπαίδευση των αισθήσεων. Τα ερευνητικά δεδομένα για αυτήν την ιδέα αντλούνται από διαφορετικές πηγές που διαπιστώνουν την ωφέλεια των παιδιών από την οργάνωση του χρόνου τους, τις αρνητικές επιπτώσεις του θορύβου, του συνωστισμού και του φυσικού χάους στα σπίτια τους. Οι Μοντεσσοριανές τάξεις είναι απολύτως οργανωμένες τόσο χωροταξικά όσο και στη χρήση των διδακτικών υλικών.

Το βιβλίο ολοκληρώνεται με ένα κεφάλαιο με τον τίτλο «Εκπαίδευση για τα παιδιά», στο οποίο απαντιόνται συχνές ερωτήσεις και ανησυχίες σχετικές με τη Μοντεσσοριανή εκπαίδευση.

Το βιβλίο αυτό, το οποίο δυστυχώς δεν έχει ακόμα μεταφραστεί στα ελληνικά, συσχετίζει τις αρχές της Μοντεσσοριανής εκπαίδευσης με ερευνητικές διαπιστώσεις που τις υποστηρίζουν, προερχόμενες από όλους τους κλάδους των επιστημών της αγωγής και της ψυχολογίας.

Δημήτρης Χασάπης